

# מנהג בנות

לרפואת מרן פוסק הדור ר' שמואל הלוי ואזנר בן רחל בתושח"י הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 140 חג הפסח תשע"ה

כתובות ס-סו

שיעור חזק חזמי בדרך קצרה

שאשה שהיתה רדופה ללכת לבית אביה או שהיה לה כעס בבית בעלה או שהוא היה חבוש בבית האסורים או שהלך למדינת הים או שהוא היה זקן או חולה או שהיא היתה עקרה או זקנה אילונית וקטנה, וכן המפלת אחר מיתת בעלה ומי שאינה ראויה ללדת, לר"מ כולן צריכות המתנה ג' חדשים ור' יוסי מתיר לארס ולהנשא מיד, ואמר ר"נ בשם שמואל שהלכה כר"מ בגזירותיו, אמרו לו שלא היה על דעתנו, ולהלכה אם מת מותרת להנשא אך גמלתו אסור, ומר בר רב אשי אמר שגם מת אסור שמא תהרוג אותו כדי להנשא והיה מקרה שחנקה בנה אך שם היא היתה שוטה ולא חששו שנשים יחנקו בניהן.

אם נתנו למינקת בן להניק לא תניק עמו את בנה או את בן חברתה ואם פסקו לה מעט מזונות תאכל יותר ולא תאכל עמו דברים הרעים לחלב, ולכאורה אם את בנה אסור לה להניק ק"ו בן חברתה ויש לומר שהיינו אומרים שלבנה שהיא חסה עליו היא תתן יותר אך לבן חברתה אילולא שיש לה מיותר היא לא תתן לו קמ"ל שאסור.

**פסקה מעט תאכל יותר**, אמר רב ששת שתוסיף משלה.

**רב כהנא** אומר שדברים הרעים הם כשות וחזיו דגים קטנים ואדמה, ואביי אומר אפילו דלעת וחבושים, ורב פפא אומר אפילו קורא של דקל ותמרים קטנים ורב אשי אומר אפילו כותח ודגים מטוגנים בקמח, חלק מהדברים הללו מפסיקים החלב וחלקם מעכירים אותו.

**המשמשת** בבית הריחים הולדות שיוולדו יהיו נכפים, והמשמשת על קרקע יהיו בניה שמוטים ארוכי צואר, הדורכת על דם חמור יהיו בניה קרחים האוכלת חרדל יהיו בניה רעבתנים האוכלת שחליים יהיו בניה זבי מים מעיניהם, האוכלת דגים קטנים יהיו לבניה עיניים נעות, האוכלת אדמה יהיו בניה מכוערים, השותה שכר יהיו בניה שחורים, האוכלת בשר ושותה יין יהיו בניה בריאים,

**דף סא** האוכלת ביצים יהיו בניה עם עינים גדולות, האוכלת דגים יהיו בניה בעלי חן, האוכלת כרפס סלרי יהיו בניה בעלי זיו, האוכלת כוסבר יהיו בניה בעלי בשר האוכלת אתרוג יהיו בניה ריחניים, ובתו של שבור מלכא אכלה אמה אתרוג והוליכו אותה בראש הריחניים.

**רב הונא אומר** שרב הונא בר חנינא שאל אותם שפשוט שאם האשה רוצה להניק ובעלה אומר שלא תניק ודאי שומעים לה שזה צער שלה, אך אם הוא אומר להניק והיא אינה רוצה אם דרך משפחתה שלא להניק שומעים לה ואם במשפחתה הניקו ובמשפחתה לא הניקו האם הולכים אחר מנהגו או מנהגה, ורב הונא פשט מהמשנה שעולה עמו ואינה יורדת עמו ואמר רב הונא שלומדים את זה מהפסוק והיא בעולת בעל בעלייתו של בעל ולא בירידתו, ור' אלעזר למד מהפסוק היא היתה אם כל חי שניתנה לחיים ולא לצער.

**המשנה אומרת** שאם הכניסה שפחה אינה עושה דברים גדולים ומשמע שדברים קטנים היא עושה ולכאורה תאמר לו שהבאתי שפחה במקומי לכל העבודות, יש לומר שהוא אומר לה שהיא טורחת עבורי ועבורה ומי יטרח עבורך, ובהכניסה ב' שפחות היא עדיין עושה דברים קטנים ואינה יכולה לומר שהשפחה הנוספת תעשה עבורה הכל, כי בעלה אומר מי יטרח עבור האורחים הקבועים יותר והפורחים שאינם קבועים, ובהכניסה ג' אינה יכולה לומר שהשלישית תטרח עבור האורחים כי הוא אומר לה שכשיש הרבה בני בית יש יותר אורחים, ובהכניסה ד' אינה עושה כלל כי הן מסייעות יחד, ואמר רב חנא או רב שמואל בר נחמני שלא רק כשהכניסה אלא אפילו ראויה להכניס, ובברייתא הוסיפו בין שהכניסה ובין שצמצמה משלה.

**דף ס רבא** אומר בשם ר' ירמיה בר אבא בשם רב שתינוק מכיר אמו מבן ג' חדשים, ולשמואל מל' יום, ור' יצחק אומר בשם ר' יוחנן מחמישים יום, ואומר רב שימי בר אשי שהלכה כדברי ר' יצחק בשם ר' יוחנן, ולכאורה מובן שנחלקו נ' יום או ג' חדשים שיש תינוקות חריפים יותר, אך בל' יום איך יכול להכיר, ואמנם כשהגיע רמי בר יחזקאל הוא אמר שאין לציית למה שאמר אחיו יהודה בשם שמואל אלא כל זמן שמכירה, וכשהגיעה אשה לשמואל בענין זה אמר שמואל לרב דימי בר יוסף שיבדוק אותה והלך והושיבה בשורה של נשים ולקח בנה והחזירו על כולן ואמו הסתירה פניה וכבשה עיניה אמר לה זקפי עיניך ושאי בנך שהוא הכירה, ותינוק סומא מכיר אמו בריח ובטעם.

**לר"א תינוק** יכול לניק מאמו עד כ"ד חודש ואחר כך הוא כיונק שקץ ולר' יהושע אפילו עד ד' וה' שנים ואם פירש אחר כ"ד חדש וחזר הוא כיונק שקץ, ולכאורה קשה שישנה ברייתא שלכאורה חלב מהלכי שתיים טמא שהרי בהמה שהקילו במגעה החמירו בחלבה ואדם שחמור במגעו ודאי נחמיר בחלבו, ולומדים מהפסוק את הגמל כי מעלה גרה הוא טמא הוא שהוא טמא ולא חלב מהלכי שתיים ואין לומר שהקילו רק בחלב שאינו שוה בכל ולא בדם שכתוב הוא, שהוא טמא ולא דם מהלכי שתיים ואמר רב ששת שאין בו אפילו מצות פרישה, ויש לחלק שבפרש מותר אך מגופה הוא כיונק שקץ ובדם שנינו להיפך שדם שעל ככר גוררו ואח"כ אוכל ודם שבין השיניים מוצצו ואינו חושש.

**לכאורה יש ברייתא** שלר' יהושע יונק אפילו חבילתו על כתיפיו, יש לומר שהוא שיעור שוה לר' וה' שנים, ואמר רב יוסף שהלכה כר' יהושע.

**ר' מרינוס אומר** שמי שגונח מלבו יונק חלב בשבת שאף שביניקה הוא מפרק אך במקום צער לא אסרו כלאחר יד, ואמר רב יוסף שהלכה כר' מרינוס, ונחום איש גליא אומר שצינור מרזב שנסתם בקשקשים מותר למעך ברגלו בצנעא בשבת כי הוא מתקן כלאחר יד ולא גזרו במקום הפסד, ואמר רב יוסף שהלכה כנחום איש גליא.

**שנינו שאם פירש** אסור לחזור, רב יהודה בר חביבא אומר בשם שמואל שפירש נקרא ג' ימים, ויש אומרים שרב יהודה בר חביבא שנה לפני שמואל ג' ימים.

**לר"מ מינקת** שמת בעלה לא תתארס ותנשא תוך כ"ד חדש **עמוד ב** ר' יהודה מתיר אחר י"ח חדש, ואמר רב נתן בר יוסף שכך נחלקו ב"ש וב"ה, לב"ש כ"ד חדש ולב"ה י"ח חדש ואמר רשב"ג שהוא יכריע שלדעה של כ"ד חדש נשאת אחר כ"א חדש, ולדעה שיכולה אחר י"ח חדש נשאת אחר ט"ו חדש שהחלב נעכר רק אחר ג' חדשים, ואמר עולא שהלכה כר' יהודה, ומר עוקבא אמר שר' חנינא התיר לו לשאת אחר ט"ו חדש, אריסו של אביי שאל אותו מתי מותר לישא ואמר אביי שבמחלוקת ר"מ ור' יהודה הלכה כר' יהודה וכן במחלוקת ב"ש וב"ה הלכה כב"ה וגם עולא פסק כמותו ומר עוקבא אמר שהתירו לו אחר ט"ו חדש וכל שכן שאלתך לענין אירוסינן שמותר, אך כשבא אביי לפני רב יוסף אמר לו שרב ושמואל אמרו שתמתין כ"ד חדש חוץ מיום הלידה ויום האירוסינן, ורץ אביי אחר אריסו ג' פרסאות או פרסה אחת בחול ולא השיגו, ואמר אביי שמה שאמרו שלא יורה אדם במקום רבו אפילו בהלכה של ביצה בכותח זה לא בגלל שזה כחוצפה אלא שאין לו סייעתא דשמיא שלמרות שלמדתי את דברי רב ושמואל אך לא היה לי סייעתא לומר את זה.

**שנו בברייתא שאם נתנה** בנה למינקת או שגמלתו או שמת יכולה להנשא מיד, ורב פפא ורב הונא בר רב יהושע רצו לפסוק לפי ברייתא זו ואמרה להם סבתא אחת שהיה מקרה אצלה ור"נ אסר ומה שהתיר ר"נ לבית ריש גלותא לינשא כשמסרו למינקת כי שכיריהם לא חוזרים בהם, ואמר רב פפי שיש ראייה לכך מברייתא

**בהכניסה ד'** היא יושבת בקתדרא, ואמר רב יצחק בר חנניא בשם רב הונא שבכל מקרה היא תמזוג לו כוס ותציע המטות ומרחיצה לו פניו ידיו ורגליו, ועוד הוא אמר בשם רב הונא שנדה עושה לבעלה את כל המלאכות שאשה עושה לבעלה מלבד מזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו, ורבא אמר שאיסור הצעת המטה הוא רק בפניו אך שלא בפניו מותר, ואשת שמואל מזוגה לו כוס בימי נדתה ביד שמאל להיכר, ואשת אביי הניחה לו על פי החבית, ואשת רבא הניחה לו במראשותיו, ואשת רב פפא הניחה לו על הספסל.

**רב יצחק בר חנניא** אמר בשם רב הונא שמששים את כל המאכלים מלפני השמש חוץ מבשר ויין ורב חסדא אמר בשם רב שמן ויין ישן, ורבא אמר שבשר ששמן אסור כל השנה ויין ישן רק בתקופת תמוז, ואמר רב ענן בר תחליפא שכשעמד לפני שמואל הגישו לפניו תבשיל של מין פטריות ולולא שנתנו לו מיד הייתי מסתכן, ורב אשי אמר שעמד לפני רב כהנא והגישו חתיכות קטנות של לפת בחומץ ולולא שנתנו לו מיד היה מסתכן, ורב פפא אמר שגם בתמר הנוניתא אסור והכלל הוא שיש להקפיד בכל דבר שיש לו ריח או לחות, ואבוה בר איהי ומנימין בר איהי אחד מהם היה נותן לשמש מכל מין, ואחד נתן רק ממין אחד, ואליהו דיבר רק עם האחד שנתן מכל מין, והיו ב' חסידים או שהם היו רב מרי ורב פנחס בני רב חסדא אחד היה מקדים לתת לשמש ואחד היה מאחר ואליהו התגלה רק למקדים לתת.

**אמימר ומר זוטרא** ורב אשי ישבו בפתחו של אזגור המלך ומחלק האוכל עבר לפניו וראה רב אשי שמר זוטרא החויר **עמוד ב** ולקח באצבעו ונתן בפיו אמר לו המחלק שהוא הפסיד את סעודת המלך אמר רב אשי שמי שעושה אוכל כזה אין ראוי שיאכל ממנו המלך, אמרו לו מדוע, אמר להם שראה שהוא מדבר אחר מצורע ובדקו ולא מצאו הניח ידו ושאל וכאן בדקתם ובדקו ומצאו ושאלוהו החכמים האם אתה סומך על הנס אמר להם שהוא ראה על זה רוח צרעת.

**רומאי אחד** רצה לישא אשה והיא סרבה ואכל לפניו רימון מבוקע ולא נתן לה, והמים ציערוה ובלעה רוקה עד שעורה נעשה כשקוף, אמר לה אם ארפאך תינשאי לי אמרה לו כן אכל לפניו רימון ואמר לה כל מים שמציערים אותך תרקי לחוץ, וכך עשתה עד שיצא ממנה כענף הוצא ירוק ונרפאה.

**המשנה אומרת** שעושה עמו בצמר ומשמע שפשתן לא, וזה כדברי ר' יהודה ששנינו שאינו כופה אותה לעמוד לפניו או בנו ולתת תבן לבהמתו אך כופה לתת לפניו בקרו ור' יהודה מוסיף שגם לא כופה בפשתן מפני שהוא מסריח את הפה ומשרבט את השפתים וכל זה בפשתן מרומי.

**רב מלכיו** אמר בשם רב אדא בר אהבה שהלכה כר"א ואמר ר' חנינא בר רב איקא שבסוגיא של שפור שפחות וגומות הביא רב מלכיו, ובלורית אפר מקלה וגבינה זה רב מלכיא, ורב פפא אמר שכשדיבר על משניות או ברייתות זה רב מלכיא אך בשמועה זה רב מלכיו והסימן לכך הוא מתניתא מלכה, והנ"מ ביניהם שפחות שזה משנה, ולרב פפא זה רב מלכיא.

**רשב"ג אמר** שהבטלה מביאה לשעמום לכאורה זה כת"ק ויש לומר שהנ"מ ביניהם כשהיא משחקת בגורי כלבים או משחק השח שיש לחשוש לזימה, אך אין שעמום.

**משנה לב"ש** המדיר אשתו מתשמיש עד ב' שבתות תמתין ויותר מכך יוציא ולב"ה יוציא גם אחר שבת אחת, תלמידים יוצאים ללימוד שלא ברשות עד ל' יום ופועלים שבת אחת, לר"א עונת הטיילים כל יום ופועלים פעמיים בשבוע וחמרים אחת בשבוע וגמלים אחת בחודש וספנים אחת לו' חדשים. **גמרא ב"ש** למדו מיולדת נקיבה וב"ה לומדו מיולדת זכר אך לפ"ז שב"ה ילמדו מיולדת נקיבה, אלא ב"ה למדו מנדה, ונחלקו שלב"ה לומדים מדבר המצוי ולב"ש לומדים נדר שהוא גורם לה מדבר שהוא גורם לה, רב אומר שנחלקו כשפירש אך אם סתם לכו"ע יוציא מיד, ולשמואל גם בסתם ימתין שמא ימצא פתח לנדרו, ולכאורה נחלקו בזה רב ושמואל לקמן במדיר אשתו מלהנות לו שעד ל' יום יעמיד פרנס ויותר מזה יוציא ויתן כתובה, ואמר רב שכל זה במפרש אך בסתם יוציא מיד, ושמואל אמר שגם בסתם ימתין

שמא ימצא פתח לנדרו, ויש לומר שאם היו חולקים כאן היינו אומרים שלכן אמר רב שיוציא מיד כי אי אפשר בפרנס אך כשאפשר בפרנס לא יוציא, ואם היו חולקים שם היינו אומרים שרק שכשאפשר בפרנס סובר שמואל שלא יוציא אך כאן יודה שמואל שיוציא.

**תלמידים יוצאים ל'** יום שלא ברשות וברשות יכול כמה שרוצה, **דף סב** ודרך הארץ, לרב חדש כאן וחודש בביתו כמו שכתוב בעבדי דוד, לכל דבר המחלקות הבאה והיוצאת חדש בחדש לכל חדשי השנה, ולר' יוחנן חודש ילמד וב' חודשים בביתו, שכתוב בבנין ביהמ"ק, חדש יהיה בלבנון שנים חדשים בביתו, ורב לא למד מבנין ביהמ"ק שאפשר ע"י אחרים, ור' יוחנן לא למד מעבדי דוד כי היה להם הרווחה מבית המלך.

**רב אומר** שאנחה שוברת חצי גופו של אדם שכתוב ואתה בן אדם האנח בשברון מתנים ובמרירות תאנח, ור' יוחנן אומר שהיא שוברת כל גופו של אדם שכתוב והיה כי יאמרו לך על מה אתה נאנח ואמרת אל שמועה כי באה ונמס כל לב ורפו כל ידים וכהתה כל רוח וכל ברכים תלכנה מים, ור' יוחנן לא למד מהפסוק של שברון מתנים כי הוא בא לומר שהשברון מתחיל מהמתנים, ורב לא למד מהפסוק של נמס כל לב כי שמועה של ביהמ"ק היא חזקה יותר.

**עכו"ם אחד** הלך עם יהודי ולא רצה בכך והזכיר לו את חורבן ביהמ"ק והוא נאנח ולא רצה להמשיך אתו, ושאל אותו הרי אמרו שאנחה שוברת חצי גופו של אדם אמר לו שזה רק בדבר חדש אבל בדבר ישן לא, כמו אשה שלמודה לשכל בניה שאינה נשברת בשכול נוסף.

**עונת טיילים** כל יום ורבא מפרש שהם תלמידים הלומדים בעירם, אמר לו אביי שעליהם נאמר שוא לכם משכמי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים כן יתן לידיו שוא, ורב יצחק דרש את זה על נשותיהם של ת"ח שמנדדות שינה מעיניהם בעוה"ז ובאות לעוה"ב וא"כ אין להן פנאי לעונה, אלא אמר אביי כדברי רב שזה נאמר על אדם כרב שמואל בר שילת שאוכל ושותה משל עצמו וישן בצל ארמונו ושליח המלך אינו עובר על פתחו, ורבין אמר שזה כמו המפונקים של א"י.

**ר' אבהו** עמד בית המרחץ וסמך על שני עבדים ונפחת המרחץ תחתיו ונאחז בעמוד והעלה אותם אליו, וכן ר' יוחנן עלה בסולם וסמך על ר' אמי ור' אסי ונפחת מדרגה אחת והעלה אותם אמרו לו מאחר ואתה בעל כח מדוע אתה נסמך עלינו אמר להם א"כ מה אניח לעת זקנה.

**ישנה ברייתא** שעונת פועלים אחת בשבת, אמר ר' יוסי בר חנינא שזה מדובר שעושים מלאכה שלא בעירם והמשנה דברה בעושים מלאכה בעירם וכן שנו בברייתא שעונת פועלים פעמיים בשבוע ודוקא כשעושים בעירם ואם עושים שלא בעירם עונתם פעם אחת בשבוע.

**רב חנן בר רבא** אמר לאביי שהמשנה של נדר דברה רק בטייל ופועל, אמר לו אביי שבנדר מדובר בכל האנשים **עמוד ב** ואף שהמשנה אומרת שעונת ספנים אחת לו' חדשים אך אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו, ועוד שאל רבה מה דין חמר שנעשה גמל, אמר אביי שאשה מעדיפה מעט עם בעלה מאשר עשירות בפרישות.

**רב ברונא** אמר בשם רב שהלכה כר"א שיש חילוק בעונות ותלמידים יוצאים לל' יום, ורב אדא בר אהבה אומר שזה רק לר"א אך לרבנן יכולים לצאת ב' וג' שנים בלא רשות, ואמר רבא שהתלמידים סמכו עליהם כמו שרב רחומי היה מצוי אצל רבא והיה חוזר רק בערב יו"כ וערב יו"כ אחד משתו השמועה ואיחר ואשתו חכתה ואמרה עכשיו יבא ולא בא, וחלשה דעתה ויצאה דמעה מעיניה והוא ישב בגג והוא נפחת תחתיו והוא נפטר.

**רב יהודה** אמר בשם שמואל שעונת ת"ח מער"ש לער"ש ורב יהודה או רב הונא או ר"ג דרשו הפסוק אשר פרו יתן בעתו על המשמש מטתו מער"ש לער"ש.

**יהודה בן ר' חייא** חתנו של ר' ינאי היה רגיל כל השבוע ללמוד אצל רב ובער"ש היה חוזר, וכשהיה בא היה הולך לפניו עמוד אש, ויום אחד איחר ור' ינאי לא ראה את הסימן ואמר שיכבד

המיטות באבל שאילו היה חי היה בא, והיה כשגגה שיצאה מפי השליט והוא נפטר.

**רבי רצה להשיא בנו עם משפחת ר' חייא וכשבאו לכתוב את הכתובה נפטרה הנערה** אמר רבי ח'י' יש פסול במשפחה, ועיינו במשפחות שרבי בא ממשפחת שפטיה בן אביטל ור' חייא ממשפחת שמעי אחי דוד, הלך רבי ורצה להשיא בנו למשפחת ר' יוסי בן זמרא ופסקו לבנו ללכת בינתיים ללמוד י"ב שנים, ואחרי שהעבירו לפניו אמר שדי לו בר' שנים, וכשהעבירו שוב לפניו אמר אשאנה ואחר כך אלך ללמוד, והוא התבייש מאביו אמר לו רבי שיש בך מדעת קונך שבתחילה אמר ה' תביאמו ותטעמו ואח"כ כתוב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ואחר שנשא החל ללמוד י"ב שנים ועד שחזר נעקרה אשתו, אמר רבי שאם הוא יגרשנה יאמרו ענייה זו חכתה לשוא ואם ישא אחרת יאמרו זו אשתו וזו זונתו ובקש עליה רחמים ונרפאה.

**ר' חנינא בן חכניאי** הלך ללמוד בסוף ימי חופתו של רשב"י אמר לו רשב"י המתן לי עד שאלך עמך ולא המתין לו, וחזר אחר י"ב שנים והשתנו שבילי עירו ולא היכרם כשחזר לביתו, הלך וישב על שפת הנהר ושמע שקראו לנערה אחת בת חכניאי מלאי כדך ונלך אמר כנראה היא בתי והלך אחריה, ואשתו ישבה וניפתה קמח והרימה עיניה וראתה אותו ופרחה רוחה, והוא התפלל רבונו של עולם האם זה השכר של ענייה זו, והיא חייתה, וכשרבי חנינא בר ביסא הלך ללמוד וחזר, אמר לא אעשה כר' חנינא בן חכניאי אלא הודיע קודם בביתו וישב בביהמ"ד וראה את ר' אושעיא בנו ושאל אותו את שמועותיו וחלשה דעתו ואמר אילו הייתי נשאר היה לי בן כמוהו והלך לביתו וכשבא בנו קם מלפניו אמרה לו אשתו שאב לא קם מלפני בנו, ועל רב אושעיא בן ר' חמא בר ביסא קרא רמי בר חמא והחוט המשולש לא במהרה ינתק.

**ר"ע** היה רועה צאנו של כלבא שבוע וראתה אותו בתו שהוא צנוע ומעלי, אמרה לו אם אנשא לך תלך ללמוד, אמר ר"ע שכן ונשאה לו בצניעה ושמע אביה והדירה מנכסיו, וישב י"ב שנים ללמוד וחזר עם י"ב אלף תלמידים, ושמע שזקן אחד אומר לאשתו עד מתי תהיי כאלמנה חיה

**דף סג** ואשתו אמרה לו אם היה שומע לי היה הולך י"ב שנים נוספות, אמר ר"ע א"כ יש לי רשות והלך ל"ב שנים וחזר עם כ"ד אלף תלמידים ואשתו שמעה ויצאה לקראתו אמרו לה שכנותיה שאלי לבוש מאתנו אמרה להם יודע צדיק נפש בהמתו וכשהגיעה אליו נפלה ונשקה רגליו ומשרתיו רצו לדחפה, אמר ר"ע הניחוהו, שלי ושלכם שלה, ואביה שמע שהגיע אדם גדול לעיר אמר לעצמו אלך אליו שיתכן שיתיר נדרי, ובא לפניו אמר לו ר"ע האם היית נודר אם ידעת שחתנך הוא אדם גדול, אמר לו שאפילו אם היה יודע פרק או הלכה אחת לא הייתי נודר, אמר לו ר"ע אני הוא ונפל על פניו ונשק רגליו ונתן לו חצי ממונו, ובתו של ר"ע עשתה כך לבן עזאי ואמרו עליה כמעשה האם מעשה הבת.

**רבא** שלח את רב יוסף בנו ללמוד אצל רב יוסף ופסקו לו ללמוד ו' שנים ואחר ג' שנים בערב יו"כ אמר אלך לראות את משפחתי שמע אביו ולקח כלי זין ואמר לו האם זונתך נזכרת או שאמר לו יונתך נזכרת, והיו טרודים במריבה ושניהם לא הספיקו לאכול סעודת ערב יו"כ.

**משנה** אשה שמורדת על בעלה פוחתים לה מכתובתה ז' דינרים לכל שבוע, ולר' יהודה ז' טרפעיקים ופוחתים עד כנגד כתובתה, ור' יוסי אומר שפוחתים והולכים לעולם שאם תפול לה ירושה ממקום אחר יגבה ממנה, וכן המורד על אשתו מוסיפים על כתובתה ג' דינרים לכל שבוע, ולר' יהודה ג' טרפעיקים. **גמרא** רב הונא אומר שמורדת הכוונה מתשמיש ור' יוסי בר' חנינא אומר שהכוונה ממלאכה, ולכאורה יש להוכיח מהמשך המשנה ממורד על אשתו שהוא משועבד לה רק לתשמיש ולא למלאכה, ויש לדחות שהכוונה למזונות שאומר איני זן ואיני מפרנס, ואמנם רב אומר שהאומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה, אך כיון שהוא נמלך בינתיים מחשבים כל שבוע, ולכאורה יש להוכיח מברייתא שמרד נקרא בין ארוסה בין נשואה ואפילו נדה וחולה,

ובין שומרת יבם, ומה שייך בנדה מרד מתשמיש, ויש לדחות שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו, ולמ"ד מתשמיש מוכן שבחולה זה נקרא מרד **עמוד ב** אך חולה לא חייבת במלאכה וזה לא מרד, ויש לומר שלכו"ע בתשמיש זה נקרא מרד, אך נחלקו אם גם במלאכה זה נקרא מרד.

**רבנותינו נמנו** שיכריזו על מורדת ד' שבתות זו אחר זו, וב"ד שולחין לה שאפילו אם כתובתה ק' מנה היא תפסיד אותה ואפילו ארוסה או נשואה ונדה וחולה ושומרת יבם, ושאל ר' חייא בר יוסף את שמואל שנדה אינה בת תשמיש, אמר שמואל שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו, רמי בר חמא אומר שההכרזה היא רק בביכנ"ס וביהמ"ד ואמר רבא שמדויק כן ממה שכתוב ד' שבתות שכולם מצויים בביכנ"ס וביהמ"ד, ואמר רמי בר חמא שפעמיים שולחים לה ב"ד אחת קודם הכרזה ואחת אחר הכרזה.

**רב נחמן בר רב חסדא** אומר שהחלכה כרבנותינו ואמר רבא שזה לא הגון ואמר לו ר"נ בר יצחק הרי אני אמרתי את זה בשם אדם גדול שהוא ר' יוסי בר' חנינא, אך רבא סובר כמו שהוא אמר בשם רב ששת נמלכים בה, ורב הונא בר יהודה אמר בשם רב ששת שלא נמלכים בה.

**אמימר** אומר שמורדת זה רק כשאומרת אני רוצה אותו אך אני רוצה לצערו, ואם אומרת שהוא מאוס עליה לא כופים אותה, ומר זוטרא סובר שכופים, והיה מקרה שכפה מר זוטרא ויצא ר' חנינא מסורא, ואין להביא משם ראייה כי זה היה סייעתא דשמיא.

**כלתו של רב זביד** מרדה והחזיקה במעיל אחד מכתובתה וישבו אמימר מר זוטרא ורב אשי, ורב גמדה ישב עמם והם אמרו שהמורדת מפסידה בלאותיה שקיימים עדיין, אמר רב גמדה בגלל שרב זביד הוא אדם גדול אתם מחניפים לו והרי רב כהנא אמר שרבא הסתפק ולא פשט בזה, וללישנא בתרא הם אמרו שהמורדת לא מפסידה הבלאות שקיימים, אמר להם רב גמדה **דף סד** האם בגלל שרב זביד הוא אדם גדול אתם הופכים עליו את הדין, הרי רב כהנא אמר שרבא הסתפק בזה ולא פשט, וא"כ אם תפסה לא מוציאים ממנה ואם לא תפסה לא נותנים לה, ומשהים אותה י"ב חדש לגט, ובזמן זה אינה אוכלת משל הבעל.

**רב טובי בר קיסנא** אומר בשם שמואל שכותבים אגרת מרד על ארוסה אך לא כותבים על שומרת יבם, ואמנם בברייתא לעיל לא חילקו בין ארוסה לשומרת יבם, יש לומר כמו שחילק רב תחליפא בר אבימי בשם שמואל שאם הוא תובע כשהיא מרדה נזקקים לו ואם היא תובעת לא נזקקים לה, אך לפ"ז שמואל דיבר כשהיא תובעת א"כ הוא היה צריך לומר כותבים אגרת לארוסה ולא ארוסה, ויש לומר שאכן שונים לארוסה, אך קשה שכמו שלא כותבים לשומרת יבם שאומרים לה אינך מצווה כך יאמרו לארוסה שהיא לא מצווה, ויש לומר שהיא באה בטענה שהיא רוצה ילד שיהיה כמקל וגם יקברנה, אך לפ"ז גם בשומרת יבם היא יכולה לבא בטענה זו, אלא מדובר כשהוא תובע שהיא מרדה, וזה כדברי ר' פדת בשם ר' יוחנן שהרוצה לחלוץ נזקקים לו והרוצה לייבם לא נזקקים לו, והיינו שאומרים לו שישא אשה אחרת, אך לפ"ז גם ברוצה לחלוץ יאמרו לו כך, ויש לומר שהוא אומר שכיון שהיא אגודה בי לא ינשאו לי, אך לפ"ז גם בתבע לחלוץ יטען כך, אלא מדובר שהוא תובע לייבם ולמשנה ראשונה שמצות יבום קודמת לחליצה שכווננו לשם מצוה לכן נזקקים לרוצה לייבם, ושמואל דיבר למשנה אחרונה שמצוה חליצה קודמת כי לא מתכוונים לשם מצוה וא"כ לא כותבים אגרת מרד לרוצה לחלוץ.

**רב ששת מפרש** שטרפעיך הוא מטבע אסתירא שהוא חצי זוז, וכן שנינו בברייתא שר' יהודה אמר ג' טרפעיקים שהם ט' מעות מעה וחצי לכל יום, ר' חייא בר יוסף שאל את שמואל מדוע כשהיא מרדה בבעל נותנים גם של שבת ואילו הבעל לא נותן לה את של שבת, ויש לומר שהבעל פוחת מהכתובה ולכן זה לא נראה כשכר שבת ואילו אותו קונסים לתת ואם יתן את של שבת זה נראה כשכר שבת, **עמוד ב** עוד שאל ר' חייא בר יוסף את שמואל מדוע חילקו בין מורד למורדת, אמר שמואל תלמד משוק של זונות מי

שוכר את מי, ועוד יש לחלק שהבעל יצרו בחוץ ומתגנה, ואילו באשה היצר בפנים.

**משנה** מי שמאכיל אשתו ע"י שלישי לא יפחות מב' קבין חיטים או מד' קבין שעורים, ור' יוסי אומר שרק ר' ישמעאל שהוא סמוך לאדום פסק שעורים, ונותן גם חצי קב קטניות וחצי לוג שמן וקב גרוגרות או מנה דבילה, ואם אין לו פוסק פירות ממקום אחר כנגדם, ונותן לה מטה מפץ ומחצלת וכפה לראשה וחגור למתניה ומנעלים ממועד למועד ובגדים של חמישים זוז משנה לשנה, ולא נותן חדשים בימות החמה ושחקים בימות הגשמים אלא קונה בחמישים זוז לימות הגשמים ובבלאותיהם היא מתכסה בימות החמה והשחקים שלה, ונותן לה מעה כסף לצרכיה ואוכלת עמו מליל שבת לליל שבת, וכשלא נותן לה מעה כסף לצרכיה מעשה ידיה שלה והיא צריכה לעשות לו משקל ה' סלעים שתי ביהודה שהן י' סלעים בגליל, ואם היא מניקה פוחתים לה ממעשה ידיה ומוסיפים על מזונה, וכל זה בעני ישראל אך בעשירי הכל לפי כבודו. **גמרא** לכאורה משנתנו לא כר' יוחנן בן ברוקה ור"ש שנחלקו בעירוב תחומין שר"מ סובר ששיעורו מזון ב' סעודות לכל אחד בחול ולא בשבת ולר' יהודה לשבת ולא לחול שבשבת אוכלים פחות ולשניהם השיעור הוא להקל, ור' יוחנן בן ברוקה אומר ששיעור ב' סעודות הוא ככר הלקוח בפונדיון כשד' סאים בסלע, ולר"ש ב' חלקי ככר שבקב יש ג' ככרות וחצי ככר זו היא לשער בבית המנוגע, וחציה לפסול אדם האוכל דבר טמא מלאכול בתרומה, וחצי של חצי חציה לטמא טומאת אוכלין, וא"כ לר' יוחנן יש בקביים ח' סעודות ולר"ש יש י"ח סעודות, והיא צריכה י"ד סעודות בשבוע, ויש לומר שהמשנה כר' יוחנן בן ברוקה וכדברי רב חסדא שמוציאים שלישי לחנוני, אך קשה שגם אם נוסף שלישי זה י"ב וחסר ב' סעודות ויש לומר שאכן היא אוכלת עמו בליל שבת, וזה מובן למ"ד שזה אכילה ממש אך למ"ד שאוכלת מליל שבת הכוונה לתשמיש א"כ חסר לה סעודות, ועוד שגם אם אוכלת הכוונה לסעודה עדיין חסר סעודה, אלא צריך לומר כדברי רב חסדא שמוציאים חצי לחנוני, ואין סתירה בדברי רב חסדא שבמקום שמוכר החיטים נותן עצים לחנוני מקבל שלישי, וכשהחנוני מביא את העצים הוא מקבל מחצה, אך לפ"ז יש ט"ז סעודות וא"כ זה כרב חידקא שבשבת אוכלים ד' סעודות, יש לומר שגם לרבנן נותנים סעודה אחת לאורחים, ולפ"ז יתכן שמשנתנו כר"ש, ולרבנן נותנים ג' סעודות לאורחים ולרב חידקא שיש ד' סעודות בשבת א"כ נשארו ב' סעודות שנותנים לאורחים.

**ר' יוסי אומר** שבאדום פסקו שעורים אך קשה וכי בשאר מקומות לא אוכלים שעורים, ויש לבאר במשנה שר' ישמעאל פסק שעורים כפליים מחיטים שהוא סמוך לאדום ושעורים אדומות רעות הן.

**במשנה** לא מוזכר שפוסקים יין לכאורה זה ראייה לר"א,

**דף סה** שלא פוסקים יין לאשה ומה שכתוב אלכה אחר מאהבי נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי

שמני ושקויי, יש לומר שהכוונה לדברים שאשה משתוקקת אליהם והיינו תכשיטים.

**ר' יחודה** איש כפר גבוריאי או כפר גבירי חיל דרש שלא פוסקים יינות לאשה שכתוב ותקם חנה אחרי אכלה בשילה ואחרי שתה ולא כתוב שתה, אך לפ"ז נדייק שכתוב אכלה שבעלה לא אכל, ויש לומר שהדיוק הוא ממה ששינה הפסוק בדיבורו שעוסקים בה ושינה ללשון זכר, ומה שכתוב בברייתא שרגילה נותנים לה, יש לומר כדברי רב חנינא בר כהנא בשם שמואל שרגילה נותנים לה כוס אחד ומי שאינה רגילה נותנים לה ב' כוסות, ומבאר אביי שמי שרגילה בפני בעלה ב' כוסות שלא בפניו נותנין לה אחד, ומי שרגילה לאחד בפני בעלה לא נותנים לה כלל, וללישנא בתרא מי שרגילה נותנים לה רק להטעים התבשיל, כמו שאמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שפסקו לכלתו של נקדימון בן גוריון סאתיים יין לקדירה מער"ש לער"ש, והיא אמרה כך תפסקו לבנותיכם, ושנו שהיא היתה שומרת יבם ולא ענו אחריה אמן.

**שנו** שכוס אחד יפה לאשה ובב' כוסות זה ניוול ובג' היא תובעת בפה, ובד' היא יכולה לתבוע אפילו חמור בשוק ואינה מקפידה, ואמר רבא שזה רק כשאין בעלה עמה אך עם בעלה עמה נותנים לה, אך הפסוק שהביאו מחנה מדובר עם בעלה, ויש לומר שבאכסנאי לא נותנים לה שרב הונא אומר שאכסנאי אסור בתשמיש שכתוב וישכימו בבוקר וישתחוו לפני ה' וישובו ויבואו לביתם הרמתה וידע אלקנה את חנה אשתו ויזכרה ה', ומשמע שקודם שבאו לביתם לא ידעה.

**חומא** אשת אביי באה לרבא ואמרה שיפסוק לה מזונות ופסק לה ובקשה גם יין אמר רבא שהוא מכיר בנחמני שאינו שותה יין אמרה לו בחיי מר שהשקוהו בגביעים גדולים כאלו וכשהראתה לו התגלתה זרועה ונפל אור בב"ד, ובא רבא לביתו ותבע את אשתו, אמרה לו אשתו מי היתה היום בב"ד אמר לה אשת אביי, ויצאה אליה והכתה אותה במנעול של ארגז עד שהוציאתה ממחוזא ואמרה לה הרגת ג' אנשים האם את רוצה להרוג עוד.

**אשת רב יוסף בן רבא** בקשה מרב נחמיה בר יוסף שיפסוק לה מזונות ופסק לה, ובקשה גם יין ופסק לה ואמר שהוא יודע בבני מחוזא שהם רגילים ביין, וכן אשת רב יוסף בר מנשיא מדויל בקשה מרב יוסף שיפסוק לה מזונות ופסק לה, וכן פסק לה יין, ובקשה גם בגדי שיראים אמר לה למי את צריכה אמרה לו לך ולחברך וחבריהם.

**המשנה** אומרת שנותן לה מפץ ומחצלת, ואמר רב פפא שצריכים לכך במקום שממלאים המיטות בחבלים שמצערם ומזקינים אותה.

**שנו בברייתא** שלא נותנים לה כר וכסת, ובשם ר' נתן אמרו שנותנים לה, ולכאורה אם מדובר שדרכה בכך לכו"ע יתנו לה ואם אין דרכה בכך לכו"ע לא יתנו, ויש לומר שזה דרכו ולא דרכה שלת"ק הוא אומר לה שכשהוא עמה הוא מביא אותם וכשאינה עמו לא יהיה לה, ולר' נתן היא אומרת שיתכן שיבא בער"ש בין השמשות שהוא לא יוכל להביא עמו ויקח את שלה והיא תישן על הארץ.

**רב פפא** שאל את אביי **עמוד ב** האם לתנא שלמשנתנו לא היה בגדים ומנעלים קודם לכן אמר אביי שהמשנה מדברת במקום הרים שיש לפחות ג' זוגות מנעלים ועדיף שיתן לה במועד שיהיה לה שמחה בהם.

**המשנה** אומרת בגדים של ג' זוז, אמר אביי שמדובר בזוז מדינה שהמשנה אומרת שזה בעני אך בעשיר הוא לפי כבודו, ולעני ודאי אין ג' זוז צורי אלא מדובר בכסף מדינה.

**שנו בברייתא** שיותר מזונות הם לבעל ויותר בלאות לאשה, ואמר רחבא שהיא מתכסה בהם בימי נדתה כדי שלא תתגנה על בעלה, ואמר אביי שיותר בלאות של אלמנה זה ליורשיו שאין כאן חסרון שתתגנה בפני בעלה.

**לר"נ** אוכלת עמו מליל שבת לליל שבת מדובר באכילה ממש, ולרב אשי הכוונה תשמיש וזה בלשון יפה כמו שכתוב אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און, ולכאורה יש להביא ראייה שרשב"ג אומר אוכלת בליל שבת ושבת והיינו אכילה כי אין תשמיש ביום שבת שהרי ישראל קדושים ולא משמשים ביום, ויש לומר כדברי רבא שיותר בבית אפל.

**עולא רבה** דרש בפתח בית הנשיא שאף שאמרו שאדם לא חייב לזון ילדיו הקטנים אך חייב לקטני קטנים וזה עד שש כדברי רב אסי שקטן בן שש יוצא בעירוב אמו, והראיה שכתוב שמניקה פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפים על מזונותיה ומשמע שהוא אוכל עמה, ואין לדחות שהוא חולה כי צריך לכתוב ואם היה חולה ומדוע כתוב מניקה, אך יש לדחות שסתם מניקות חולות הן, ריב"ל אומר שמוסיפים לה יין שהוא טוב לחלב.

#### **פרק מציאת האשה**

**משנה** מציאת האשה ומעשה ידיה לבעלה, ובירושתה הוא אוכל פירות בחייה והבושת והפגם שלה, ולר' יהודה בן בתירא במה שבסתר לה ב' חלקים ולו אחד ובמה שבגלוי לו ב' חלקים ולה אחד וחלקו הוא מקבל מיד, ובחלקה הקרן שלה והוא אוכל פירות. **גמרא** לכאורה שנינו לעיל את דין משנתנו שהאב זכאי בקדושי בתו בכסף שטר וביאה ובמציאתה ובמעשה ידיה

אך קשה שנקדימון עשה צדקה שהיו מציעים כלי מילת תחתיו כשהלך לביהמ"ד.

ובהפרת נדריה ומקבל גיטה ולא אוכל פירות בחייה, ואם נשאת הבעל יתר עליו שהוא אוכל פירות בחייה, ויש לומר שהמשנה מחדשת שבבשת ופגם נחלקו ר' יהודה בן בתירא ורבנן.

**תנא שנה** לפני רבא שמציאת אשה לעצמה ולר"ע לבעלה, אמר רבא

**דף סו שאם** במעשה ידיה אמר ר"ע שזה לעצמה שבקונם שאני עושה לפיך לת"ק א"צ להפר ולר"ע יפר שמא תעדיף עליו מהראוי לו ק"ו במציאתה, ויש להפוך במציאה שלת"ק הוא לבעלה ולר"ע לעצמה, אך קשה שרבין אמר בשם ר' יוחנן שלא נחלקו בהעדפה שלא ע"י שדחקה עצמה שודאי הוא לבעלה, אלא בהעדפה שדחקה עצמה לת"ק הוא לבעלה ולר"ע לעצמה, אמר רב פפא שמציאה זה כהעדפה שע"י הדחק, רב פפא מסתפק כשעשתה לו ב' מלאכות בבת אחת, ורבינא מסתפק בג' וד' מלאכות כאחד ונשאר בתיקו.

**רבא בר רב חנן** הקשה וכי אם בייש סוסתו של חברו חייב, ואמנם סוס אינו בר בושת אלא שאלתו כשירק על בגד חברו אין בושת, ששנינו שאם רקק והגיע בו הרוק ופרע ראש האשה והעביר טליתו ממנו חייב לו ד' מאות זוז, ואמר רב פפא שזה רק כשירק בו ואם ירק בבגדו פטור, ויש לחלק שבבגד אין לו זילזול אך באשתו יש לו זלזול, ושאל רבינא שלפ"ז אם בייש עני בן טובים יתן בושת לכל משפחתו, אמר רב אשי שאינם כגופו אך אשתו היא כגופו.

**משנה** מי שפסק מעות לחתנו ומת החתן אמרו חכמים שיכול לומר ליבם לאחיך רציתי לתת ולא לך, אם פסקה לו אלף דינר הוא יפסוק ט"ו מנה וכנגד מה ששמו לה הוא פוסק פחות חמש ואם היה שום במנה ועוד שוה מנה מקבל מנה ואם היה שום במנה היא נותנת ל"א סלע ודינר, ובד' מאות זוז היא נותנת ה' מאות זוז **עמוד ב** ומה שהחתן פוסק הוא פוסק פחות חמש. **גמרא** במת החתן לא רק כשהראשון ת"ח והשני לא אלא אפילו הראשון עם הארץ והשני ת"ח יכול לומר לו לאחיך הייתי רוצה לתת.

**המשנה** מנתה שום גדול ושום קטן שום שלה ושום שלו.

**משנה** אם פסקה להכניס לו כספים הסלע נעשה כו' דינרים והחתן מקבל עליו י' דינרים לקופה לכל מנה ומנה, ולרשב"ג הכל כמנהג המדינה. **גמרא** לכאורה נאמר כבר במשנה הקודמת שהיא מוסיפה שלישי, ויש לומר ששנו עסק גדול וגם עסק קטן שאם היינו כותבים גדול שיש בו רווח גדול אבל בקטן שאין הרווח גדול לא, ואם היו כותבים קטן שאין בו הרבה הוצאות אך בגדול שיש בו הוצאות לא.

**כוונת המשנה** קופה של בשמים, ואמר רב אשי שזה נאמר רק בירושלים, והסתפק רב אשי אם מדובר במנה הנישום או במנה שמתקבל, ואם נאמר שמדובר במה שמתקבל האם מדובר ביום הראשון או בכל יום, ואם נאמר בכל יום האם רק שבוע ראשון או כל שבוע, ואם נאמר כל שבוע האם רק בחדש הראשון או בכל חדר, ואם נאמר בכל חדר האם רק שנה או בכל שנה ונשאר בתיקו.

**רב יהודה אמר** בשם רב שהיה מעשה בבת נקדימון בן גוריון שפסקו לה ד' מאות זהובים ליום לקופת בשמים, ואמרה להם כך תפסקו לבנותיכם וענו אמן, והיה מעשה שרבין יוחנן בן זכאי רכב על חמור כשיצא מירושלים ותלמידיו הלכו אחריו וראה נערה שלקטה שעורים מביין גללי בהמתן של ערביים, וכשראתה אותו נתעטפה בשערה ואמרה לו רבי פרנסני, אמר לה בת מי את אמרה לו בתו של נקדימון בן גוריון אני אמר לה היכן ממונו של בית אביך אמרה לו רבי לא כדין משלו המושלים מלח ממון הוא לחסרו או חסד, שאל אותה היכן של בית חמיך אמרה לו בא זה ואיבד את זה, אמרה לו רבי האם זוכר אתה כשחתמת בכתובתי ואמר לתלמידיו שהוא זוכר שהיה כתוב בה אלף אלפי דינר זהב מבית אביה חוץ משל בית חמיה, ובכה רבין יוחנן ואמר אשריכם ישראל כשאתם עושים רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בכם וכשאינן אתם עושים רצונו של מקום אתם נמסרים בידי אומה שפלה ויותר גרוע שזה בידי בהמתן של אומה שפלה,